

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองแซง จังหวัดสระบุรี

ข้อมูล ณ วันที่.....๑๑.....เดือน.....มิถุนายน.....พ.ศ.....๒๕๖๔.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายบุญชู วงษ์อนุ
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๒๒ หมู่ ๖ ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองแซง จังหวัดสระบุรี
โทรศัพท์ ๐๘๗-๙๙๗-๒๐๒๑ Facebook บุญชู วงษ์อนุ Line
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๐๐
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
สถาบันการศึกษา กศน.
คณะ/สาขาวิชา -
๖. อาชีพปัจจุบัน
☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๔๐๐,๐๐๐ บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
๑.แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ดี
๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย
ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ การผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์
ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ การจัดการเมล็ดพันธุ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต
ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ๒) การผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์
- ๓) การจัดการเมล็ดพันธุ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต
- ๔) การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน
- ๒) การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
- ๒) การปลูกพืชใช้น้ำน้อย

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมานำจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

- ๑) การจัดการเมล็ดพันธุ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต

วัตถุประสงค์

- เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร
- เพื่อเป็นการขยายองค์ความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี
- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าว
- ลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกร

เนื้อหา

- การวางแผนการเพาะปลูก
- การเตรียมดิน
- การเตรียมเมล็ดพันธุ์
- การจัดการในแปลงนา
- กระบวนการหลังการเก็บเกี่ยว

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

- บรรยาย
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การฝึกอบรม/สาธิต
- ฝึกปฏิบัติในแปลงนา

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

- ไม่ได้เข้าร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด เนื่องจากประธานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด จะเป็นผู้เข้าร่วมประชุมฯ

- ทั้งนี้ ได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรในพื้นที่ ดังนี้

เป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมวิเคราะห์ปัญหาด้านการเกษตรร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย ร่วมวางแผนการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ และนำเสนอต่อที่ประชุมระดับจังหวัดทุกครั้งที่มีโอกาส

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

๑. การวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลพื้นที่ : วิเคราะห์สภาพพื้นที่ ความต้องการของเกษตรกร ปัญหาและศักยภาพใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ พื้นที่เป้าหมาย และการสำรวจภาคสนามประเมินสินค้าเกษตรหลักของพื้นที่

๒. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ : ระบุเป้าหมายในการพัฒนา คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตข้าว

๓. การประชุมร่วมวางแผนแบบมีส่วนร่วม (บูรณาการภาคี) โดยดึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี, สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และสำนักงานประมงอำเภอ ร่วมกันกำหนดกิจกรรม เป้าหมาย งบประมาณ และหน่วยงานรับผิดชอบ

๔. การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

๕. การถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติ : นำแผนไปปฏิบัติในพื้นที่จริง ผ่านกิจกรรมฝึกอบรม สาธิต และขยายผล เชื่อมโยงกับกลุ่มเกษตรกรเครือข่าย และแปลงเรียนรู้ใน ศพก.

๖. การติดตาม ประเมินผล โดยคณะกรรมการ ศพก. และเจ้าหน้าที่

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองแวง จังหวัดสระบุรี ประจำปีงบประมาณ 2568

แผน ราย ศพก.

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายบุญชู วงษ์อนุ สันคำหลัก ข้าว.

จุดเด่น 1. การลดต้นทุนการผลิตข้าว 2. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 3. การผลิตข้าวครบวงจร

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ต.ค.67	พ.ย.67	ธ.ค.67	ม.ค.68	ก.พ.68	มี.ค.68	เม.ย.68	พ.ค.68	มิ.ย.68	ก.ค.68	ส.ค.68	ก.ย.68	
1. การเตรียมการ																
- ประชุมหารือคณะกรรมการ ศพก. และเครือข่าย						←→										
- ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อการพัฒนา ศพก.						←→										
- กำหนดแนวทางพัฒนาและแผนการดำเนินงาน						←→										
- พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้																
2. การพัฒนาศักยภาพ ศพก. และศูนย์เครือข่าย	1	ศูนย์														
2.1 การปรับปรุงฐานเรียนรู้																
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน													←→			
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์													←→			
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การจัดการเมล็ดพันธุ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต													←→			
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ													←→			
2.1.2 การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	1	ศูนย์														
2.2 การปรับปรุงแปลงเรียนรู้																
2.3 การปรับปรุง/จัดทำ/ข้อมูลประจำ ศพก.																
- ข้อมูลพื้นฐานชุมชน																
- ข้อมูลวิชาการ																
- ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร																
2.5 พัฒนาศูนย์เครือข่าย	3	ศูนย์												←→		
2.5.1 พัฒนาศูนย์เครือข่าย																
- คัดเลือก/รับรองศูนย์เครือข่าย																
- วิเคราะห์ศูนย์เครือข่าย																
- ปรับปรุงพัฒนา ฯลฯ																
ศูนย์เครือข่ายอื่นๆ.....																
2.6 คณะกรรมการ ศพก.																
- ประชุมคณะกรรมการ ศพก.	4	ครั้ง			←→		←→			←→		←→				
- ติดตามผลการเปลี่ยนแปลงถึงผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยี																
3. การให้บริการของ ศพก.			0													
3.1 การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร	12	ครั้ง				←→										
3.2 การให้บริการด้านการเกษตร						←→										
3.4 การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน	-	ครั้ง				←→										
3.2.7 สนับสนุนการให้บริการด้านการพัฒนาที่ดินใน ศพก.																
3.5 การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน	-	ครั้ง														
4. กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรผู้นำ																
- จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ	10	ราย				←→				←→		←→				
- สรุปผลการอบรม																
5. พัฒนาทีมงาน																
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองและสมาชิก																
6. ติดตามประเมินผลและรายงาน																
7.1 การรายงานความก้าวหน้า																
7.2 สรุปผลการดำเนินงาน																

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เริ่มจากการได้มีโอกาสเข้าไปเรียนรู้ผ่านระบบโรงเรียนเกษตรกร จากมูลนิธิชัยพัฒนา จึงได้เกิดแนวความคิดทำเกษตรที่เปลี่ยนไป จากเดิมทำนาปลูกข้าวขายโรงสีเพียงอย่างเดียว จึงมีความคิดที่จะปรับเปลี่ยนไปทำข้าวพันธุ์ดี โดยเน้นผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยได้มีการจัดทำศูนย์ข้าวชุมชนเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๘ โดยมีสมาชิกแรกเริ่ม ๕๐ ราย มุ่งเน้นทำ

แปลงพันธุ์ โดยได้มีเจ้าหน้าที่จากเกษตรจังหวัดและอำเภอในขณะนั้นเข้ามาส่งเสริมวิธีการเพาะปลูกแบบนาโยน ลดต้นทุนและให้ความรู้เรื่องการจัดการแปลงพันธุ์ที่ดี

ต่อมาได้มีการส่งเสริมจากหลายหน่วยงาน อาทิเช่นกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว เข้ามาร่วมพัฒนาให้เป็นศูนย์ข้าวชุมชนและแปลงใหญ่ โดยเริ่มมีการพัฒนาให้เป็นลานตากข้าวในชุมชนและมีเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ เพื่อเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนและมีการพัฒนาเรื่อยมาจนปัจจุบัน

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

- ราคาผลผลิตตกต่ำ แต่ต้นทุนการผลิตกลับสูงขึ้น ปัจจัยการผลิตปรับราคาขึ้นสวนทางกับราคาขายสินค้า ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน บางรายมีหนี้สินเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรจำนวนมากต้องกู้เงินเพื่อเพาะปลูกข้าว ซึ่งหากขายข้าวได้ในราคาต่ำ ก็จะไม่เพียงพอใช้หนี้ ต้องกู้ซ้ำกลายเป็นหนี้สะสม

- เกษตรกรส่วนมากทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วขายข้าวให้โรงสี/พ่อค้าคนกลางโดยตรง ซึ่งกำหนดราคาตามตลาด ไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- การลดต้นทุนการผลิตโดยการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน
การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

- การเก็บตัวอย่างดินจากเกษตรกรที่ต้องการตรวจวิเคราะห์ดิน
- นำตัวอย่างดินที่เก็บได้มาตรวจวิเคราะห์ด้วยชุดตรวจดิน(Soil test kits) เพื่อหาธาตุอาหารหลักในตัวอย่างดินที่เก็บมา
- นำค่าที่ตรวจวิเคราะห์ มาคำนวณหาสูตรปุ๋ยและปริมาณที่พืชตัวอย่างต้องการ
- มีการทำกองทุนปุ๋ย เพื่อให้เกษตรกรที่ตรวจดินแล้วสามารถผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์และนำไปใช้ได้

๓) อธิบายขั้นตอนการทำงานการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

- การเก็บตัวอย่างดินจากเกษตรกรที่ต้องการตรวจวิเคราะห์ดิน
- นำตัวอย่างดินที่เก็บได้มาตรวจวิเคราะห์ด้วยชุดตรวจดิน(Soil test kits) เพื่อหาธาตุอาหารหลักในตัวอย่างดินที่เก็บมา
- นำค่าที่ตรวจวิเคราะห์ มาคำนวณหาสูตรปุ๋ยและปริมาณที่พืชตัวอย่างต้องการ
- มีการทำกองทุนปุ๋ย เพื่อให้เกษตรกรที่ตรวจดินแล้วสามารถผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์และนำไปใช้ได้

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๑-๒-๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) บ่อปลาเบญจพรรณ จำนวน ๑-๒-๐ (ไร่-งาน-วา)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าเตรียมดิน เป็นเงิน ๗๕๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าทำเพื่อกนา เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว ๒๕ ก.ก./ไร่ เป็นเงิน ๕๕๐ บาท/ไร่

๑.๔) ค่าจ้างหว่านข้าว เป็นเงิน ๗๐ บาท/ไร่

๑.๕) ค่าปุ๋ย เป็นเงิน ๙๘๐ บาท/ไร่

๑.๖) ค่าจ้างหว่านปุ๋ย ๒ รอบๆ ละ ๗๐ บาท เป็นเงิน ๑๔๐ บาท/ไร่

๑.๗) ค่ายาคุม เป็นเงิน ๑๐๐ บาท/ไร่

๑.๘) ค่าจ้างฉีดยาคุม เป็นเงิน ๗๐ บาท/ไร่

๑.๙) ค่ายาคุมฆ่าหญ้า ฮอร์โมน เป็นเงิน ๑๕๐ บาท/ไร่

๑.๑๐) ค่าจ้างฉีดคุมฆ่าหญ้า ฮอร์โมน เป็นเงิน ๗๐ บาท/ไร่

๑.๑๑) ค่ายากำจัดศัตรูพืชเป็นเงิน ๘๐ บาท/ไร่

๑.๑๒) ค่าจ้างฉีดยากำจัดศัตรูพืช เป็นเงิน ๗๐ บาท/ไร่

๑.๑๓) ค่าสูบน้ำ(น้ำมัน) เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ไร่

๑.๑๔) ค่ารถเกี่ยว เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๑๕) ค่ารถบรรทุก เป็นเงิน ๐.๑๖ บาท/ก.ก.

๑.๑๖) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ก.ก.

รวมต้นทุนการผลิต ๔,๓๘๐ บาท/ไร่

รายได้ ๘,๒๒๕ บาท/ไร่

ผลตอบแทน ๓,๘๔๕ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

-ไม่มี-

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

บริการลานตากข้าว/อบ/คัดเมล็ด/บรรจุ

-ไม่มี-

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

-บริการตากข้าว/อบ/คัด/บรรจุ เมล็ดพันธุ์ข้าว

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

-ข้าว

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๖๐,๐๐๐ บาท/ปี

-บริการรถเกี่ยวข้าว

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๔๕,๐๐๐ บาท/ปี

-บริการสีข้าว

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๖,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ตนเอง

๑) เพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิต การจัดทำแปลงผลิตเมล็ดช่วยให้มีผลผลิตและคุณภาพดีขึ้น

๒) สร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น

เกษตรกรรายอื่น

๑) ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรรายอื่นได้นำองค์ความรู้ไปพัฒนาปรับใช้ได้

๒) สร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้เกษตรกร

๓) การรวมกลุ่มของเกษตรกรในชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิต

เพื่อจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ชุมชน

๑) ชุมชนได้มีแหล่งบริการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีภายในชุมชน

๒) ชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการใช้บริการโรงสีข้าวได้

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

- การใช้แกลบที่เหลือใช้จากการสีข้าวทำเป็นวัสดุปลูกพืช
- รำข้าวนำไปผสมอาหารสัตว์ได้
- อัดฟางข้าวเพื่อลดการเผาในพื้นที่เกษตร

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การไถกลบตอซังข้าว เพื่อเป็นการลดการเผาในพื้นที่เกษตร ส่งผลให้อินทรีย์วัตถุในดินยังสมบูรณ์และเมื่อฉีดยาฆ่าแมลงร่วมกับเป็นการเพิ่มธาตุอาหารในดิน และยังเป็นการลดการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชอีกด้วย

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

มีองค์ความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี โดยเข้าใจบริบทพื้นที่ มีองค์ความรู้ด้านการจัดการดินที่เหมาะสมกับพื้นที่และสามารถปรับใช้ปุ๋ยตามการวิเคราะห์ดินได้ดีและเข้าใจในความเหมาะสมของพันธุ์ข้าวที่จะเพาะปลูกในพื้นที่ ส่งผลให้สามารถจัดการพันธุ์ดีได้

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.)ประจำอำเภอ เป็นต้นแบบในการผลิตข้าวครบวงจร ทั้งการลดต้นทุนการผลิต การใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นเกษตรกรต้นแบบที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้สนใจมาศึกษาดูงานได้

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

เป็นจุดศูนย์กลางด้านการให้บริการด้านต่างๆ เช่น

- การรับเรื่องแก้ไขปัญหาโรคพืชและแมลงศัตรูพืช
- การตรวจวิเคราะห์ดิน
- ร่วมกับหน่วยงานภาคีในการเป็นจุดให้บริการของแต่ละหน่วยงาน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

- มีการเผยแพร่ข้อมูลวิชาการประจำศูนย์จากหน่วยงานต่างๆ
- การแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านกลุ่มไลน์ของเกษตรกร

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

- เกษตรกรสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้โดยตรง ณ ศูนย์เรียนรู้ผ่านฐานเรียนรู้หรือแปลงเรียนรู้ประจำศูนย์
- การอบรมถ่ายทอดความรู้ โดยเกษตรกรต้นแบบ

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

- การร่วมวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของการทำเกษตรในพื้นที่ (SWOT Analysis) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลที่ใช้กำหนดแนวทางส่งเสริมเกษตรให้สอดคล้องกับพื้นที่จริง

- การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล เข้าร่วมเป็นคณะทำงานร่วมกับองค์กรท้องถิ่น และเสนอแนวทางการพัฒนา

- การเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในชุมชน โดยการใช้พื้นที่ ศพก. เป็นสถานที่จัดอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประชุม ฯลฯ

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- เป็นเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร จากประสบการณ์ตรง
- เป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมวิเคราะห์ปัญหาด้านการเกษตรร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย
- ร่วมวางแผนการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนชุมชนให้มีความมั่นคงทางรายได้ และสามารถขยายผลไปสู่ชุมชนในวงกว้างได้

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ความภาคภูมิใจในฐานะดำรงตำแหน่งประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) สามารถเป็นตัวแทนเกษตรกรในพื้นที่ในการสะท้อนปัญหาภาคการเกษตร เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และยังคงเป็นต้นแบบที่ให้เกษตรกรสามารถเข้ามาเรียนรู้และนำไปพัฒนาต่อยอดได้

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การเป็นจุดศูนย์กลางในการขยายองค์ความรู้ให้เกษตรกร เป็นแหล่งขยายเมล็ดพันธุ์ให้ชุมชนได้เข้าไปใช้บริการ เกษตรกรสามารถใช้เมล็ดพันธุ์ดีที่มาจากพื้นที่เอง

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“การเป็นต้นแบบให้เกิดการขยายผลสู่ชุมชน” การที่เกษตรกรจะปรับเปลี่ยนหรือทำตามคำแนะนำทางวิชาการก็ต้องเห็นคนในชุมชนที่เป็นเกษตรกรด้วยกันทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ถึงจะกล้าทำตาม จึงเป็นเหตุผลให้มีข้อคิดว่าจะต้องทำเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรด้วยกันเห็นก่อน เขาถึงจะเชื่อและลองหันมาทำเองขยายผลเองได้

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

คณะทำงานถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

นายต่อพงษ์ วิมุฑะลพ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

นางสาวนิตยา ตันวัฒนวิทย์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

นางสาวจันทร์ฉาย โปตเฟื่อง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

นางสาวกรรณิการ์ ศรีแก้วตุง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียน มีดังนี้

๑. เตรียมความพร้อม

- กำหนดเป้าหมายของการถอดบทเรียน คือ เพื่อถอดสกัดความรู้ในตัวเกษตรกรต้นแบบเจ้าของ ศพก. และนำความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนา ศพก. และศูนย์เครือข่ายให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งนำความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนไปเผยแพร่ให้เกษตรกรรายอื่นที่สนใจต่อไป

- ระบุกลุ่มเป้าหมาย หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประธาน ศพก. หลัก และทีมถอดบทเรียน

- วางแผนการเก็บข้อมูล ดังนี้

๑) รูปแบบ : การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับประธาน ศพก.

๒) สถานที่ : ศพก.อำเภอหนองแค

๓) เวลา : วันที่ ๘ และ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๘

๒. เก็บข้อมูล

- ใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อรวบรวมประสบการณ์และความคิดเห็นของประธาน ศพก. ดังนี้

๑) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับประธาน ศพก.

๒) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างประธาน ศพก. และทีมถอดบทเรียน

๓) การใช้แบบสอบถาม เป็นแบบรายงานผลการถอดบทเรียนของกรมส่งเสริมการเกษตร

๓. ตรวจสอบข้อมูลตามหลักวิชาการ โดยพิจารณา วิเคราะห์ และประเมินความถูกต้องของข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยยึดหลักเกณฑ์ที่เป็นระบบ มีเหตุมีผล และอ้างอิงได้ตามมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่นำมาใช้นั้น ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และมีคุณภาพ

๔. คัดเลือกข้อมูลให้เกษตรกร โดยให้ประธาน ศพก. ตรวจสอบความถูกต้องก่อนจัดทำรายงาน

๕. จัดทำรายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ ศพก. ตามแบบฟอร์มของกรมส่งเสริม

การเกษตร ประกอบด้วย ๔ ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ
- ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับ ศพก.
- ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก.
- ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๖. เผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเผยแพร่รายงานการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ ศพก.

ไทแกศูนย์เครือข่ายและเกษตรกรรายอื่นที่สนใจต่อไป

เครื่องมือที่ใช้การถอดบทเรียน มีดังนี้

- Mind Map

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

แบบการถอดบทเรียนที่ไม่ชัดเจนและมีประเด็นคำถามที่กำกวม เกษตรกรไม่เข้าใจไม่สามารถตอบ

ได้ถูกต้อง

ภารกิจที่หลากหลายของคณะกรรมการถอดบทเรียน ทำให้การนัดมาร่วมถอดบทเรียนจะช้ากว่า

กำหนด

ภาคผนวก

